KONKURRANSEUTFORDRINGER I DAGLIGVARESEKTOREN

Konkurransedirektør Lars Sørgard
FOOD konferansen 12. mars 2019

KONKURRANSE·
TILSYNET
The Competition Authority

Dagens tekst

- Kort om konkurransesituasjonen
  - Høy konsentrasjon
  - Betydningen av priskonkurranse
- Satsning på dagligvare i Konkurransetilsynet
- Spesifikt om innkjøpsbetingelser
  - Hvorfor er det viktig
  - Måling av mulige forskjeller
  - Vårt arbeid fremover

KONKURRANSE· TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Detaljleddet 2009-18: Relativt høy konsentrasjon

To like store bedrifter

Svært mange bedrifter

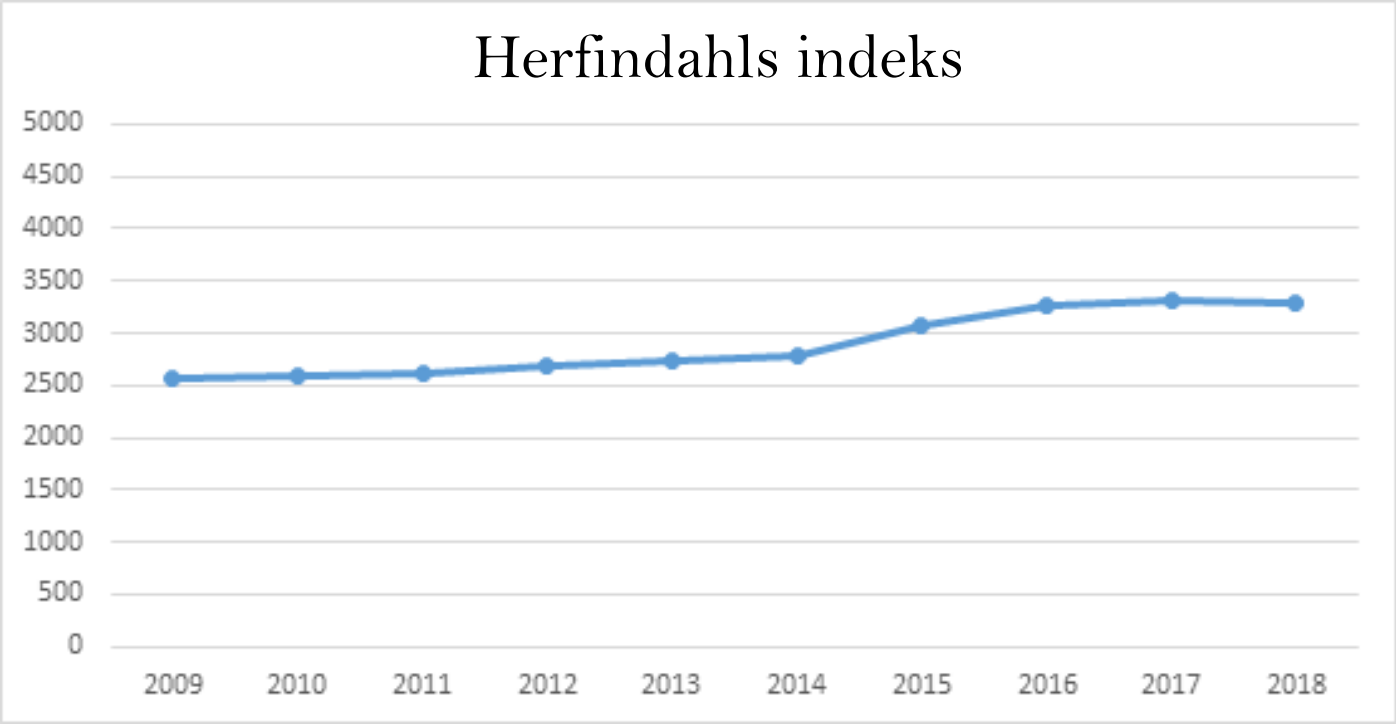

KONKURRANSE TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Markedsandeler detaljhandel

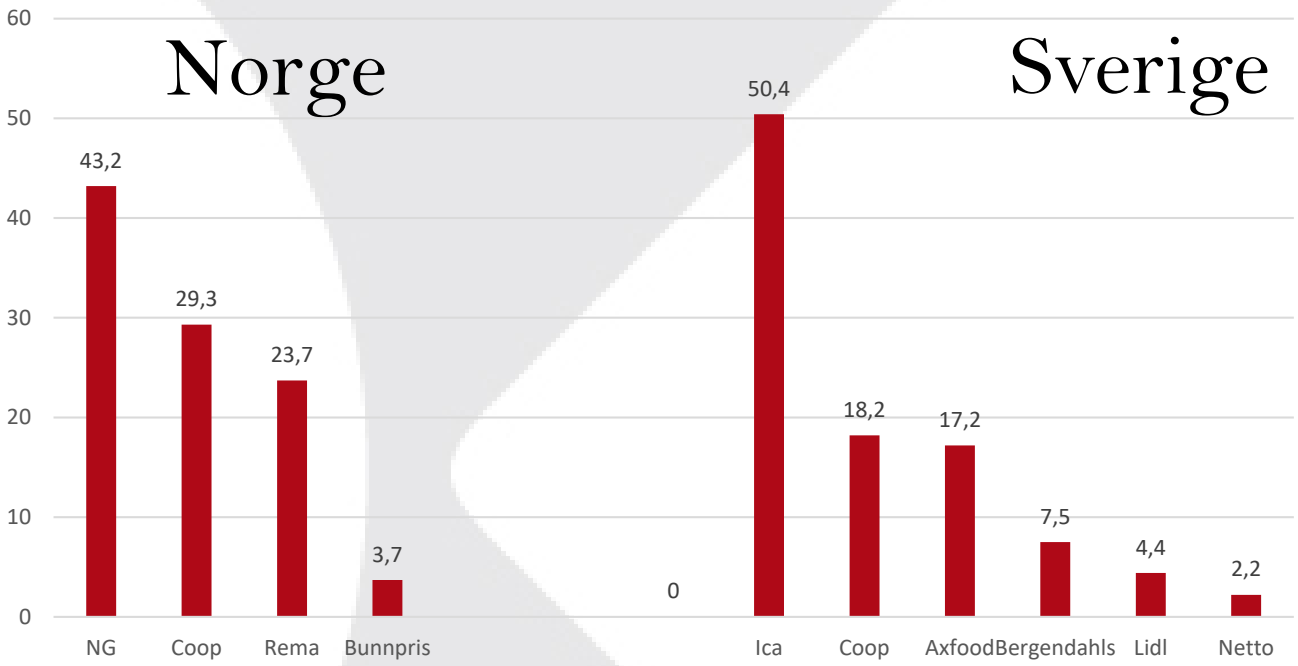

Felles:

- Få mellomstore/store kjeder (ICA i Sverige større enn NG i Norge)
- Integrerte kjeder med eget grossistledd
- Høy konsentrasjon (tilsvarende bilde i Finland og Danmark)

Særnorsk: Mangler små utenlandske konkurrenter

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

En sunn konkurranse?

- Det er konkurranse, men spørsmålet hvilken
  - Mulig med hardere priskonkurranse?
  - For mye konkurranse på å etablere butikker?
- Noen paralleller til norsk luftfart 1994-2001?
  - Kostnadsdrivende konkurranse ved å putte på mye kapasitet i form av fly (analogt til butikker?)
- Viktig å sikre priskonkurranse
  - Kan dempe veksten i nye butikker?
  - Sak vedr. utveksling av informasjon

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

- Hvis flere butikker, vil helst ha ulike kjeder

4 | Nyheter

Torsdag 21. februar 2019 | Dagens Næringsliv

Dagens Næringsliv | Torsdag 21. februar 2019

5

Overetablering av dagligvarebutikker

Norske dagligvarebutikker har 1400 kunder i snitt. En ekstrem overetablering i Norge gir dyrere varer, mener Stein Erik Hagen, Orklas sterke mann.

HANDEL

Ida Grieg Riisnæs
Rømskog og Oslo

Rullatorene er lastet opp med varer, og de to venninnene triller hjemover i slapseføret etter dagens handel på Joker i Rømskog.

– Å, vi er veldig glad i butikken vår, sier Målfrid Moen.

– Ja, der får vi alt vi trenger, sier Solveig Holmedal, som akkurat har passert 85.

Grensekommunen Rømskog i østfolds dypeskoger er blant landets minste med snaut 700 innbyggere.

Det gir ikke rare kundegrunnlaget for kjøpmann Dag Halvorsen, som i fjor gjenåpnet butikken i nye lokaler betalt av Rømskog kommune.

– Det går rundt, så vidt, og det holder for meg. Det er et must å ha en butikk i bygda, sier Halvorsen som har satset fire millioner kroner.

Han er ikke alene om en liten kundebase, og det er mange utover landet med enda færre kunder.

It-selskapet Geodata har laget en helt ferisk oversikt for DN som viser at i over halvparten av landets kommuner er det færre enn 1000 innbyggere per dagligvarebutikk. Butiktettheten er størst i utkantkommuner, mens det er flest bosatte per butikk i kommunene rundt de store byene.

Ifølge analyseselskapet Ntelsen er Norge helt i toppen i Europa over antall dagligvarebutikker, med mer enn

Stein Erik Hagen er styreleder og hovedaksjonær i Orkla. Foto: Ørjan F. Ellingvåg

Venninnene Målfrid Moen (til venstre) og Solveig Holmedal er henrykte for Rømskogs eneste butikk og vet ikke hvordan de skulle klart seg uten. Foto: Per Ståle Bugjerde

DN Dagens Næringsliv

Torsdag 21. februar 2019

Tilbudsrush fører til vekst i sportsbransjen

Giske-varsler: Jeg vil ikke ha sånne folk i høye verv

113 nye lavprisbutikker skal åpnes i år – selv om dagligvaremarkedet ikke vokser

Krever 65 mill. av staten etter feiltolking av lovverket

Misnøye i Bergens nye mediepalass

Swedbank trukket inn i Danske Bank-skandalen

Stein Erik Hagen advarer mot overetablering:

Presser prisen på matvarer opp

Side 4-5

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Sikre konkurranse mellom kjeder

- Ikke bare Norgesgruppen
  - Ble etablert en Coop butikk

10 Fredag 8. februar 2019 NYHET Budstikka

Senterpartiet satser mot kommunevalget

Senterpartiet i Bærum skriver i en pressemelding at de ser muligheten for et historisk godt kommunevalg. – Fokus for vår valgkamp vil være Nærpolittireformen, Region Viken, Røkketårnet, urbaniserings på Fornebu, gigantskoler og slanking av E18-prosjektet. Vi får god drahjelp av Senterpartiet nasjonalt som konkurrerer med Frp på meningsmålingene om å være landets tredje største parti, sier listetopp Ragnar Mollond. Partiet er i dag ikke representert i kommunestyret i Bærum.

Nytt styre i Pensjonistpartiet

Pensjonistpartiet i Bærum har valgt nytt styre. Styreleder B. Christian Jenssen (bildet) fra Lysaker blir sittende som leder i ende ett år. Med seg i styret har han Kjell-Ole Heggland, Rykkinn, Hans Kristian Aag, Kolsås, Svein Sørlie, Eiksmarka, Erik Kotte-Eriksen, Gjettum, Helge Bostad, Rykkinn og Liv Hammer Pyk fra Østerås. Som varamedlemmer ble Jan Fr. Mack, Høvik og Gaute Dagestad fra Sandvika valgt. Pensjonistpartiet i Bærum har ett medlem i kommunestyret. Der er de representert med Kjell-Ole Heggland.

KrF i Bærum stiller med nytt styre

KrF i Bærum har nylig valgt nytt styre. Det nye styret består av Astrid-Therese Theisen, Høvik, Liv Wergeland Sørbye, Lysaker, Kristine Skolt Grosås, Snarøya, Elisabeth Fremstad Aukrust (leder), Bærums Verk, Karl Husøy, Bekkestua, Kristian Kro (sekretær, Jar, Arne Inge Mathisen, Gjettum, Koare Gronheim, Gjettum, Kristin Theisen, Høvik, Arnulf Myklebust (kasserer), Jar og Sven Crosby, Hosle. Astrid-Therese Theisen er eneste representant fra KrF i kommunestyret i Bærum i denne perioden.

IKKE FORNØYD: Regionsjef Thomas Snekkersveen i Kiwi er sjokkert over kommunestyrets avgjørelse. FOTO: KARL BRAANAAS

Kiwi-sjefen sjokkert. Rema sjef skuffet. Coop sjef jubler

Valgte kun én butikk

Reagerer. Mens sjefene i Kiwi og Rema er skuffet, gleder Coop Vestviken-sjefen seg over politikernes butikkvalg på Høvik og Blommenholm.

Politikerne i Bærum avga onsdag endelig dom over hvilke butikker som skal få bygge og drive på Blommenholm og Høvik.

Selv om det i planutvalget og i formannskapet har vært flertall for etableringene, sa kommunestyrepolitikerne nei til både Kiwi og Rema, men ja til Coop.

Kiwi og Remas sjefer reagerer skarpt.

– Vi er mildt sagt sjokkert over at kommunestyret går imot Rådmannens innstilling og vedtakene som er gjort i planutvalget og formannskapet, sier regionsjef Thomas Snekkersveen i Kiwi.

– I over fem år har vi samarbeidet med kommunen og veimyndigheter, og vi har gjort alt det vi har blitt bedt om, sier han.

Ifølge ham skulle blant annet veisituasjonen i området bli betydelig forbedret som følge av en nyetablering.

– Nå vil vi vurdere hva vi gjør videre, sier Snekkersveen.

Politisk avgjørelse

Det var 27 av representantene i kommunestyret som gikk imot Kiwi, mens 24 var for.

Rema 1000 fikk også tommelen ned fra politikerne, her var det kun Frps fire representanter som var for.

– Fremskrittspartiet har hatt et primærsandpunkt hvor vi har sagt at alle butikkene og at de skal behandles likt, sa Frps gruppeleder Ida Ohme Pedersen i kommunestyret.

Da flertallet sa nei til Rema i Blommenholmveien 1, sa også Frp nei til Kiwi og Coop.

Skuffet Rema

Det betyr at Frps stemmer var med på å vippe et flertall for Kiwi fra planutvalget og formannskapet til et nei. Remas regiondirektør Pål Kjølen Kristensen er skuffet.

– Ja, selvsagt er vi skuffet. Vi kjøpte tomten for å bygge en REMA 1000-butikk, og har ikke kommet i mål med dette, sier Kjølen Kristensen.

– Hva gjør dere nå med tomten som dere kjøpte for over 20 millioner?

– Frem til onsdag var planen å bygge en butikk, og derfor trenger vi litt tid til å se hva vi gjør videre med eiendommen, sier han.

I Coop Vestviken er stemningen en helt annen. Da avgjørelsen falt var ledergruppen samlet på seminar hvor de tidligere politikernes møte via nettet. Dermed ble det rom for felles jubel.

– Stemningen var helt i taket.. Vi skåltø og dansen inn i de små timer, forteller Løvland.

Merit Helland og Christian Brevik
merit.helland@budstikke.no

FEIRET: Coop-sjef Wenche Wahlstrøm Løvland kan glede seg over et ja fra kommunestyret til ny butikk på Høvik. FOTO: NILS H. HANNES

fakta

Butikkene og etableringsønskene

- Rema 1000 og Kiwi har begge ønsket å etablere butikk på Blommenholm.
- Rema ønsket å bygge butikk i Blommenholmveien 1, mens Kiwi ønsket å bygge i Blommenholmveien 2.
- I dag er det kun gjengrodde tomter på stedet.
- Rema betalte 21 millioner kroner for sin tomt.
- Rema 1000 hadde på forhånd gjort det klart at det ikke ville være aktuelt å ovgi dager av tomten de eier til Kiwi.
- Coop Vestvikens butikk skal etableres i Sandvikveien på Høvik.
- Her er planen å føre opp en 800 kvadratmeter stor dagligvarebutikk i det gamle Motorpool-bygget. Coop har alle planer og skisser klare.

Kilder: Budstikkas arkiv og aktørene

Konkurransen på leverandørleddet

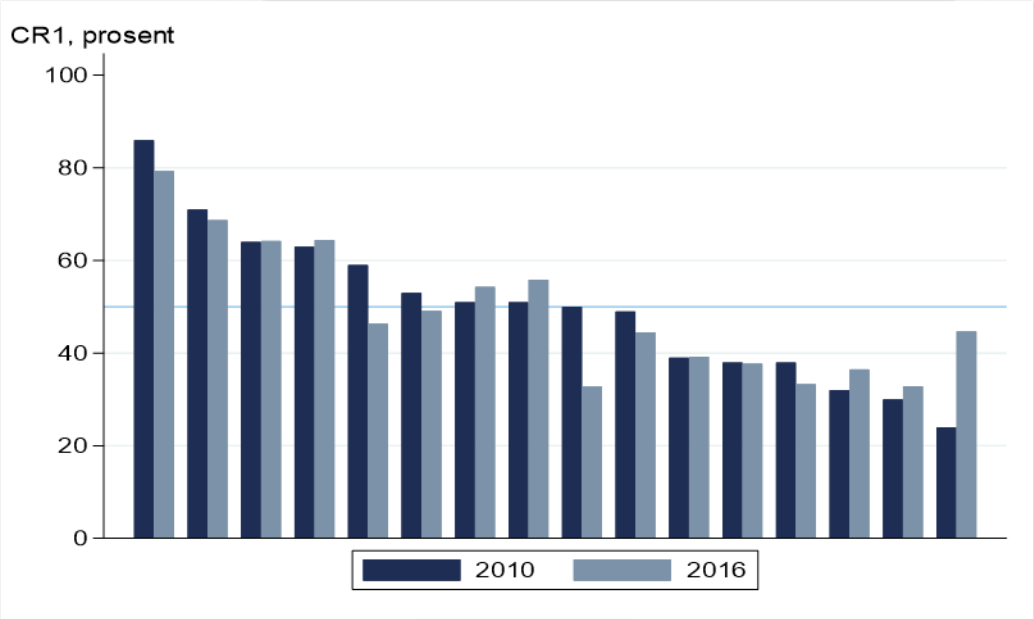

- 2010 vs 2016
- Høyere konsentrasjon enn i sml.bare land
- Relativt stabilt over 6 år
- I 6 markeder største over 50 % markedsandel

Stolpene representerer følgende produktkategorier: deiger og farser, dypfryst fisk, egg, ferskt brød, fjærkre, kaffe, kullsyreholdig drikk, melk, ost, pasta, pølser, ris, rent kjøtt, sjokolade, snacks, og øl.

Høy og stabil konsentrasjon

- I mange produktgrupper betydelig høyere konsentrasjon enn på detaljistleddet

Satsning på dagligvaremarkedet

- Fått signaler om økt bevilgning
  - I ferd med å ansette økonomer og jurister
  - Øker kapasiteten på dagligvare med 6-7 personer
- Øke innsatsen på flere områder
  - Mer aktiv håndheving
  - Mer aktiv markedsovervåking
- Spesielt fokus mot innkjøpsbetingelser
  - Store forskjeller i innkjøpsbetingelsene?
  - Dagens praksis skadelig for kundene?

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Særlig om innkjøpsbetingelser

- Stor og viktig debatt
  - Hvis ulike vilkår, skader det konkurransen?
  - Kan det rammes av konkurranseloven?
  - Behov for regulering?
- Må først vite faktum
  - Er det store forskjeller i innkjøpspriser?
  - Ingen som ser det helhetlige bildet
  - Analyse av avtaler er ikke nok

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Krevende metodisk arbeid

- Forskjeller i praksis mellom kjeder
  - Hvordan ta hensyn til rabatter og bonuser?
- Ulike kjeder tar inn ulike produkter
  - Hvilken kjede skal vi ta utgangspunkt i?
  - Bare produkter som alle kjeder har?
- En pris er ikke en pris
  - Pris kan være betaling for en tjeneste
  - Nettopris: Alle rabatter og bonuser hensyntatt
  - Variabel pris: Noen rabatter og bonuser hensyntatt
- Ser på de store leverandørene sine priser til NG, COOP og REMA 1000

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority

Videre arbeid

- Utvider antallet leverandører
  - Har sett på fire, og utvider til minimum 8 leverandører
- Metodenotat legges ut i dag
  - Åpner for innspill
  - Frist på tre uker
- Kartlegging ferdig tidlig i høst
- Hvis store forskjeller, kan det være en overtredelse av konkurranseloven

KONKURRANSE-TILSYNET
Norwegian Competition Authority